

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ· ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας

ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνείῳ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ·

ΝΙΚ. Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ Δρ. Φ. Ε.

ΑΛΕΞΑΝ. Δ. ΒΑΛΒΗ Δρ. Φ. Ε.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Ἀθήναις ἑτησίᾳ Δρ. 7.—

Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἑτ. » 7.50

Ἐξάμηνος » 4.—

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 8.—

ΓΡΑΦΕΪΟΝ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ»

Ὀδὸς Φειδίου ἀριθ. 13

κατωτέρω τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνοδρίου.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

15 — ΛΕΠΤΑ — 15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Σταματίου Δ. Βάλβη, Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, Ἀπάντησις εἰς τὴν Ἐπιφυλλίδα τῶν Καίρων. — Ἐγκεντρισμὸς τῶν ἀπέλων ὑπὸ Σπυριδωνοῦ Χασιώτου. — Τὸ νέον ὄπλον τῶν ἡμετέρων ἐπικριτῶν.

Ἐνεκὰ τοῦ πλήθους τῆς κατεπειγούσης ὕλης ἀνεβλήθη ἡ δημοσίευσίς τῆς συνεχείας τῶν Μαθημάτων τοῦ Haeckel εἰς τὸ μεθεπόμενον φύλλον, ἧτοι εἰς τὸ πρῶτον τοῦ προσηχοῦς Ἰανουαρίου.

ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Δ. ΒΑΛΒΗ,

Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ,

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ

Ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι τῶν Καίρων τῆς 12. καὶ 13. Δεκεμβρίου κατεχωρίσθη ἀνώνυμος διατριβὴ ἐπιγεγραμμένη Ὑποκειμένη καὶ ἀναφερομένη εἰς τὰ καθ' ἡμετέραν μετάφρασιν δημοσιευθέντα καὶ δημοσιεύμενα ἐν τῷ ΠΡΟΜΗΘΕΪ σοφὰ καὶ περιώνυμα μαθήματα τοῦ Haeckel. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διατριβὴ αὕτη ὀνομαστικῶς ποιεῖται λόγον περὶ ἡμῶν, ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν νὰ παρασχωμεν προσοχὴν τινα εἰς τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, καίτοι δι' ἄλλους λόγους οὐκ ὀλίγους οὐδὲ μικροὺς δυσχερῶς, δυσχερέστατα ἡμεῖς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ πράξωμεν τοῦτο.

Ἀναγνόντες μετ' ἐπιστάσιος τινὸς τὴν εἰρημένην διατριβὴν, παρετηρήσαμεν εὐχερῶς ὅτι τριουπόστατος εἶνε, ἐκ τριῶν ἀποτελουμένη με-

ρῶν, ἐξ ἱστορικοῦ, ἐξ ἐλεγκτικοῦ καὶ ἐκ διδακτικοῦ μέρους. Ἀπλᾶδὴ πρῶτον μὲν ἐκτίθησι τὰ κατὰ τὸ ζήτημα, οὗ ἐπιλαμβάνεται καὶ αὐτὴ, ἔπειτα δ' ἐλέγχει τοὺς κατ' αὐτὸ ἄδικον ἔχοντας, ὡς αὐτὴ κρίνει, καὶ τρίτον καταδείκνυσι τὸ ἀγνωστον φῶς καὶ τὴν κεκρυμμένην ἀλήθειαν, ἣν αὐτὴ ἐξεῦρεν, ἧτοι τὸ ἐπιστημονικῶς ἀβάσιμον τῶν Μαθημάτων τοῦ Haeckel καὶ τὸ μάταιον αὐτῶν πρὸς διάσεισιν τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, ἃς τοῖναντίον τὰ ἀνυπόστατα ἐκεῖνα διδάγματα ὑποστηρίζουσι καὶ κρατύνουσι. Κατὰ τὴν τριχῆ ταύτην διαίρεσιν ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος διατριβὴν s'ne ira et studio, ὡς ἐμπρέπει εἰς πᾶσαν μὲν μεταξὺ εὐήγγμων συζήτησιν, μάλιστα δὲ εἰς συζήτησιν ἐπιστημονικὴν.

Α'. Ἐξέτασις τοῦ ἱστορικοῦ μέρους.

Ἡ ἔλλειψις ἰδίως πάσης irae καὶ παντὸς studii ἀπρᾶτετο, νομίζομεν, παρὰ τῆς Ἐπιφυλλίδος ἐν τῇ συντάξει τοῦ μέρους αὐτῆς τοῦ ἱστορικοῦ. Ὡς γνωστόν, ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματος ἱστορικὸς δύο τινὰ ἔχει νὰ πράξη, πρῶτον μὲν νὰ ἐξακριβώσῃ ἐξ ἀντικειμένου τὴν ὕλην τὴν ἱστορικὴν, ἔπειτα δὲ νὰ ὑποβάλῃ αὐτὴν εἰς εὐστοχὸν ἐξ ὑποκειμένου ἀντίληψιν (intelligence). Τοιαύτης τοῦλάχιστον εἶνε γνώμη ὁ Thiers, τοιαύτης δὲ καὶ ὁ Θουκυδίδης, οὗς ἴσως δύσκολον ἢ Ἐπιφυλλίς ν' ἀναίρῃ. Ἀλλ' ὅμως, ἐκτιμώντες κατὰ τὰ ἀξιώματα ταῦτα τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἐπιφυλλίδος μέρος, παρατηροῦμεν μετ' ἐκπλήξεως ἱκανῆς ὅτι οὐδ' ἴχνος δυστυχῶς οὐδὲ σκιὰ τῶν ἀρετῶν τούτων ὑποφαίνεται ἐν αὐτῷ. Καὶ τὴν μὲν εὐστοχὸν ἐξ ὑποκειμένου ἱστορικὴν ἀντίληψιν παρ' ὀλίγων προσεδόκωμεν ἢ καὶ οὐδέποτε ἡμεῖς ἐν τῷ προκειμένῳ ζήτηματι, διότι ὀλίγοι, ὡς γνωστόν, οἱ δυνάμενοι ν' ἀναγινώσκω-

σι μεταξὺ τῶν γραμμῶν, ὀλίγοι οἱ δυνάμενοι νὰ διαγῶσι διὰ τί ἐγραψεν ὁ κ. 'Ι. Σκαλτσούνης καὶ διὰ τί ἐγραψεν ὡς ἐγραψε. Μεταξὺ δὲ τῶν ὀλίγων τούτων δὲν φαίνεται δυνάμενη νὰ καταλεχθῆ ἢ Ἐπιφυλλίς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀντίληψις ἔχει τὴν φύσιν *εἰκαστικήν*, καὶ διὰ τοῦτο, μὴ παρέχουσα βεβαιότητα, δύναται μῆτε νὰ γίνῃται μῆτε νὰ προσδοκᾶται. Ἀλλά, τοῦτο εὐλοκρινῶς ὁμολογοῦντες, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀπορῶσμεν σφόδρα ἐπὶ τῇ τελείᾳ ἐλλείψει ἐξακριβώσεως τῆς ἀντικειμενικῆς τοῦ ζήτηματος ὑλῆς τῇ ὑπαρχούσῃ ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι τῶν *Καιρῶν*. Ἀπορούμεν δὲ μεγάλως, διότι παραδεχόμεθα ὅτι εὐλοκρινῶς ἢ Ἐπιφυλλίς παρέστησεν ὅ,τι καὶ ὅπως παρέστησεν. *Quisque praesumitur aequus et bonus*. Ἀλλ' ὅμως ἢ ἀνακριβεία εἶνε τοσαύτη, ὥστε ἄλλος τις ἢ πᾶς τις ἄλλος ἠδύνατο νὰ παρεξηγησῆται τὴν αἰτίαν αὐτῆς καὶ νὰ καταγγείλῃ τὴν ἀνακριβείαν εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ κοινοῦ. «Ο κ. Σ. Δ. Βάλβης, λέγει, ἐπιχειρήσας (sic) νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ «*Προμηθεὺς*» μεταφράσιν μαθημάτων τινῶν τοῦ Χέκελ περὶ ἐξελίξεως τῶν ἐνοργάνων ὄντων ἐπέκρινε τοὺς δεχομένους δημιουργικῆν αἰτίαν ἐκτὸς τῆς ὕλης.» Παρακαλεῖται θερμῶς ἢ Ἐπιφυλλίς νὰ ἐπιδείξῃ ἡμῖν καὶ τῇ κοινῶνι τὸ φυλλάδιον τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ καὶ τὴν σελίδα, ἐν ᾗ καὶ ἐν ἧ ἡμεῖς ἐπεκρίναμεν τοὺς δεχομένους δημιουργικῆν αἰτίαν ἐκτὸς τῆς ὕλης. Δὲν πρόκειται περὶ πεποιθήσεων ἀλλὰ περὶ ιστορικῶν γεγονότων. Οὐδαμοῦ οὐδέποτε ἐγράψαμεν τοιοῦτό τι, λυπηρὸν δὲ ὅτι ἢ Ἐπιφυλλίς ἀρχεται τῆς ἐπικρίσεως ἀπὸ τοιαύτης καταφώως ἀνυποστάτου ἀφετηρίας, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς κατασκευάζει ὀλοκλήρους περὶ ἡμῶν παραγράφους στηριζομένας εἰς τὸ κενόν. Ἀληθῶς ἢ δημιουργία αὕτη εἶνε πλάσις ἐκ τοῦ μηδενός, ἢν καὶ αὕτη ἢ Ἐπιφυλλίς κατωτέρω ἀποκρούει, φρονοῦσα μάλιστα ὅτι οὐδὲ ἢ Γραφὴ παραδέχεται αὐτὴν (βλ. *Καιρὸς* τῆς 13. Δεκεμβρίου ἐν τῇ γ' τῆς ἐπιφυλλίδος στήλῃ).

Ἀλλὰ τὸ καταδειχθὲν *παντελὲς ἀνυπόστατον* τῆς ἐξ ἀντικειμένου ιστορικῆς ὕλης ἐλαττοῦται μέχρι τῶν ὁρίων τῆς ἀνακριβείας ἐν τῇ ἀμέσῳ ἐπομένῃ πληροφορία, τῇ ἐξῆς: «Ο κ. 'Ι. Σκαλτσούνης δι' ἐπιστολῆς τοῦ δημοσιεύσεως ἐν τῇ ἀναπλάσει ἐπέκρινε τὴν σύνταξιν τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ διὰ τὰ δημοσιεύματα ταῦτα.» Ἀλλ', ὅστις ἀναγνώσῃ τὴν ἐπίκρισιν τοῦ κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃ, θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἢ ἱστορικὴ πληροφορία τῆς Ἐπιφυλλίδος εἶνε ἐπιεικιστάτη, — ἄγνωστος δὲ ἡμῖν ὁ λόγος τῆς ἐπιεικείας ταύτης, διότι ὑποτίθεται ὅτι δὲν εἶνε ἐνεργητικὸς. Ο κ. 'Ι. Σκαλτσούνης παρέστησεν ἐν τῇ ἀναπλάσει ὅτι «ἀπὸ τοῦ πρώτου τεύχους» τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ διδάσκειται ὁ ὕλισμος, μεταχειριζόμενος, ὡς καὶ ἢ Ἐπιφυλλίς, τὴν λέξιν ἀνελοκρινέστατα (βλ. ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ σελ. 366—367), ὅτι ὁ «κύριος σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ περιοδικοῦ—ὑπῆρξεν ἢ διάδοσις τῶν ἀρχῶν τοῦ ὕλισμου καὶ τῆς αὐτομάτου τῆς ζωῆς γενέσεως», ὅτι εὐστόχως πρὸς τοῦτο ἐξελέχθη «ἢ κατάλληλος ὄρα», «ἠθικῶς παραλελυμένης καὶ κατα-

πεπτοκυίας» ἢ δὲ τέλος τῆς πολιτείας καὶ κοινωνίας «ἐν τῷ καλούμενῳ Βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος», ὅτι αὐτὸς «*τοιαύτην* μορφώσας *πεποιθήσιν* περὶ τῶν δημοσιεύσεων τοῦ περιοδικοῦ ἔκρινεν ἑαυτοῦ καθῆκον νὰ ἐκδηλώσῃ ταύτην *δημοσίᾳ*», διότι «*δηλητηριάζεται* ἢ καρδία τῆς ἐλληνικῆς νεότητος», «ν' ἀντεπεξέλλθη δὲ κατ' αὐτῶν μετ' ἐπιστάσις—ἐξελέγχων τὸ ψεῦδος καὶ τὴν σοφιστείαν» τῶν «*θεωρημάτων*» τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ—καὶ ὅτι τὸ «τελευταῖον καθῆκον θὰ ἐκπληρώσῃ δι' ἰδιαίτερου ἐπιστημονικοῦ ἔργου!» Νομίζομεν ὅτι πάντα ταῦτα δὲν εἶνε τοσοῦτον ἐπικριτικὰ μόνον ἰδεῶν, δὲν εἶνε τοσοῦτον *εὐπαράδεκτα* καὶ *ἄθρα*, ὅσον παρέστησεν ἢ Ἐπιφυλλίς. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃς μετὰ *δυσεξηγήτου* προσωπικῆς *δυσμερείας* ἠθέλησε ν' ἀναγνώσῃ *μεταξὺ τῶν γραμμῶν* τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ἐπιλαθόμενος τὸ ἀνωτέρω ὑποδειχθὲν ἀκροσφαλὲς τοῦ ἐγγχειρήματος, καὶ ὀλιγορήσας πρὸς τοῦτοισ καὶ αὐτοῦ τοῦ τύπου τῆς *πιθανότητος*. Διότι ἀπιθανώτατον βεβαίως ἢ μᾶλλον ἀδύνατον εἶνε ὅτι καθηγῆται τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐπιστήμονες διαπροπέεις καὶ καθεστῶσης ἠλικίας, μορφώσαντες μέχρι τοῦδε λεγεῶνας ἐπιστημόνων, συνώμωσαν ἢ δὲ μετ' ἀριστευσάντων διδασκῶν τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου, διδασκόντων ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Βιομηχανῶν Τεχνῶν, ὅς μὲν ἢ πόλις *ρομίζει* θεοὺς οὐ *ρομίζει*, ἕτερα δὲ *καιρὰ δαιμόνια εἰσφέρει* καὶ *τοὺς νέους διασθίρει*. Λυπηρὸν ὁμολογούμενος ὅτι ὁ κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃς, διανοηθεὶς νὰ ἐπαναλάβῃ σήμερον τὴν κατὰ τοῦ Σωκράτους κατηγορίαν, δὲν ἀπετράπη τοῦ διανοήματος τοῦλάχιστον ἐκ τῆς ιστορικῆς ἀδοξίας αὐτῆς.

Ἀλλ' ἐξετάσωμεν ἢ δὲ καὶ τὴν τρίτην τοῦ ιστορικοῦ τῆς Ἐπιφυλλίδος μέρους πληροφορίαν. «*Συνοψία δὲ τούτου—ἐπιφέρει* κατὰ σειράν ἢ Ἐπιφυλλίς—ἢ σύνταξις τοῦ Προμηθεὺς ἀντεπεξέρχεται *δριμυτάτη* κατὰ τοῦ κ. 'Ιω. Σκαλτσούνῃ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 46 τῆς 18 Νεβρίου ἐ. ἔ. ἡύλλῳ *ὕβριζον* αὐτόν, *διότι τολμᾷ νὰ ἀντιμετωπῶσῃ* τὸν πολὺν καθηγῆται τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἰέννης.» Καταφανὴς ὑπάρχει τῷ ἀναγνώστῃ ἢ ἀντίθεσις τῶν παραστάσεων τῆς Ἐπιφυλλίδος, καθ' ἧς ὁ μὲν κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃς ἐπέκρινε μόνον τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ τὴν σύνταξιν, ἢ δὲ σύνταξις ἀντεπεξῆλθε *δριμυτάτη* καὶ *ὕβριστικῆ* κατὰ τοῦ ἀπλῶς ἐπικρίναντος τὰς ιδέας! Ἐν ταῖς παραστάσεσι ταύταις ἢ Ἐπιφυλλίς φαίνεται λαμβάνουσα τὴν πλάστιγγα τῆς Θεμίδος, καί, κριτικῆς ἱστορικῆς καθισταμένη τῆς ἠθικῆς τῶν διαμαχομένων, καταδικάζει τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ τὴν σύνταξιν διὰ τὸ προσωπικῶς δριμύτατον καὶ ὑβριστικὸν τοῦ ὕφους καὶ τοῦ ἠθους αὐτῆς (*le style, c'est l'homme*), οὐδὲν δὲ λέγει περὶ τοῦ κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃ, τὰ πάντα παρ' αὐτῷ ἐγκρίνουσα καὶ ἀσπαζομένη, τὰ πάντα παρ' αὐτῷ ἀπροσωπόληπτα καὶ μόνον πνευματικὰ θεωροῦσα, κατωτέρω δὲ μάλιστα καὶ θαυμάζουσα καὶ ἐκθειάζουσα ἐντέχνως τὸν κατ' αὐτὴν ἐπικριτῆν. Τί ἐξεστόμισεν ὁ κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃς περὶ τῶν ἐκδοτῶν τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ εἶδομεν ἀνωτέρω καὶ

ὅμως οἱ οὕτω *δεινῶς ἀδικηθήτες* ἐκδοταί (περὶ τούτου δὲν πιστεύομεν ν' ἀμφιβάλλῃ ἢ Ἐπιφυλλίς, — δηλαδὴ ὅτι *δεινῶς ἠδικήθησαν*) οὐδὲ λέξιν κατεδέχθησαν περὶ τοῦ *δεινοῦ ἀδικήματος* ἐν τῇ Ἀπαντήσει νὰ εἰπῶσιν, οὐδὲ *προσωπικῆν τινα* προσβολὴν ν' ἀνταποδώσιν! Τὸ Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης δὲν πιστεύομεν νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις αὐτῶν. Ἐμερίμνησαν μόνον—περὶ τίνος; *Περὶ τῆς προσβολῆς καὶ τοῦ προηλακισμοῦ τῆς Ἐπιστήμης!* Διότι ὁ κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃς τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἄδικα καὶ ἄτοπα καὶ παντελῶς ἀπροσδόκητα ἐξέφρασε περὶ τοῦ Haeckel καὶ τῶν μεγίστων τῆς ἐπιστήμης ἱεροφαντῶν, καταχρώμενος τῆς αὐθεντίας αὐτοῦ, ὥστε προῦκάλεσε φυσικῶ, φυσικωτάτῳ τῷ λόγῳ τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπιστήμης τὴν ἐπιτίμησιν. «Ὅ,τι θέλει, τῷ εἶπον, λέγει περὶ ἡμῶν. Εἰς τοὺς λόγους σου τούτους δὲν ἀπαντῶμεν, ἐν τῷ παρόντι τοῦλάχιστον. Ἀλλὰ σεβάσθητι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ τῆς συνειδήσεως, σεβάσθητι τὴν ἱερότητα τῆς Ἐπιστήμης. Ἐν αὐτῇ ἡμεῖς *ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν*. Μὴ πρόσβαλλε ὅτι τιμιώτατον ἔχομεν, ὅ,τι τιμαλφέστατον ἔχει ὁ κόσμος, κτῆμα ἀγῶνων καὶ θυσιῶν, γέρας ἰδρώτων καὶ μόχθου!» Τοὺς ἀγῶνας τούτους καὶ τὰς θυσίας, τοὺς μόχθους τούτους καὶ τοὺς ἰδρώτας πρὸς στιγμὴν λησμονῶν, λακπατῶν σὺ πρὸς στιγμὴν, παρίστασαι εἰς ἡμᾶς, πρὸ τῶν ἐκθάμβων ἡμῶν ὀφθαλμῶν, οὐδὲν ἄλλο ἢ *τύραννος* καθαρὰ καὶ *ιερόσυλος* καθαρώτερον! Ἐν τοῖς μαθήμασι ἐκείνοις τοῦ Haeckel, καθ' ὧν σὺ τοσοῦτο *δυσαικῶς* καταφέρουσαι, ἐνυπάρχουσιν αἵματα μαρτύρων, ῥυτιδῶσεις μετώπων, ἀμαυρώσεις ὀφθαλμῶν, καταναλώσεις βίων, περιουσιῶν, παντὸς ἐν γένει ἀγαθοῦ ἀνθρώπινου! Δεῖξον ἡμῖν ἀνώτερον τι τῶν μαθημάτων τούτων, δηλαδὴ ἀληθέστερον, καὶ ἡμεῖς προθύμως εἰς σὲ ὑποκύπομεν, διότι *ὀφείλομεν* τότε νὰ ὑποκύψωμεν. Τοῦτο καὶ αὐτὰ τοῦ Haeckel τὰ Μαθήματα διδάσκουσιν ἡμᾶς. Ἀλλὰ μὴ ἀνευ ἀνταλλάγματος τοιοῦτου, μὴ πρόσβαλλε τὸ ὕπατον, τὸ μόνον ἡμῶν ἀγαθόν, τὴν παρθένον Ἐπιστήμην, — τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον! Τοῦτο δὲν σοὶ τὸ ἐπιτρέπομεν, τοῦτο εἰς οὐδένα θὰ ἐπιτρέψωμεν. Ἐχομεν, βλέπεις, καὶ ἡμεῖς τὸν φανατισμὸν ἡμῶν! Ἐν ὁ φανατισμὸς οὗτος εἶνε κακός, ἢ τὸν καταδικάσῃ ἢ κοινῶνι! Ἐκτὸς δὲ τούτου παρὰ τῷ Haeckel ὑπάρχει καρδίας εὐγένεια, κρίσις φαινή, λόγου χάρις, ὕφος λαμπρὸν, δύναμις παρατηρητικῆ, δύναμις ἀνακαλυπτικῆ, πολυμάθεια, βαθύνοια, — προσόντα νοῦ καὶ καρδίας τιμιώτατα καὶ *σπανιώτατα* καὶ μάλιστα ἐν προσώπῳ ἐνὶ, καὶ μάλιστα—παρ' ἡμῖν! Ταῦτα πάντα, κύριε 'Ι. Σκαλτσούνῃ, δὲν εἶνε τοῦλάχιστον τῶν μεσαιωνικῶν κεραυνῶν σου ἀνώτερα; — ἢ ἀπάντησις λοιπὸν τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἢ δριμυτάτη καὶ ὑβριστικὴ κατὰ τὴν Ἐπιφυλλίδα εἶνε ὅ,τι πράγματι εὐγενές, ὅ,τι κατ' οὐσίαν ὑψηλόν, ὅ,τι ἀληθῶς ἀξιοανάληθον καὶ φρόνημα ἐχόντων ἐπιστημόνων! Ὑπερεμάχησαν καὶ προεκινδύνευσαν οὐχὶ ἑαυτῶν ἀλλὰ τῆς Ἐπιστήμης! Καὶ ἂν ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀμύρῃ τὸ ῥόδον περι-

βλήθη κάτωθεν τοῦ ἀνθοφόρου ὀφθαλμοῦ δι' ὀλίγων λεκτικῶν ἀκανθῶν, — ἀκανθῶν ὅμως ἀκινδύνων καὶ μικρῶν—εἶνε οὕτως ἀδρόν τοῦ ῥόδου τὸ ἄρωμα, εἶνε οὕτω λαμπρὸν τῶν πετάλων τὸ χρῶμα καὶ χάριεν τὸ σχῆμα καὶ τὸ ὄλον εὐπάρυφον καὶ εὐπερίγραφον, ὥστε νομίζεις ὅτι τὰ ἀκανθίδια ταῦτα εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖα, ὅτι συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ πείθῃσι πάντα ὅτι τὸ ὑψηλόν, τὸ θεσπέσιον τοῦτο ἄθος ἀνεβλάστησεν ἐν τῇ γῆ! Τοιαῦτα ἀκανθαὶ δὲν ἐλαττοῦσιν, αὐξάνουσιν, ἂν θέλετε, τὴν ἀξίαν τοῦ ῥόδου. Ἐν λέγων ὁρθὰ ἢ μὴ, παρακαλοῦμεν ἢ δὲ νὰ κρίνῃ αὐτὴ τῆς Ἐπιφυλλίδος ἢ συνειδήσις.

Καὶ ὅμως τὴν τοιαύτην τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἀπάντησιν οὐ μόνον ἀνακριβῶς *ἐπιχειρήσει* ἢ Ἐπιφυλλίς, ἀλλὰ καὶ ἀνακριβῶς *δυστυχῶς διενύπωση*. «Ἡ σύνταξις, λέγει, τοῦ Προμηθεὺς ἀντεπεξέρχεται *δριμυτάτη* κατὰ τοῦ κ. 'Ιω. Σκαλτσούνῃ, — ὑβρίζουσα αὐτόν, *διότι τολμᾷ νὰ ἀντιμετωπῶσῃ* τὸν πολὺν καθηγῆται τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἰέννης.» Τοιαῦτα παραπεμπόμενοι νὰ εὐρωμεν ἐν τῇ εἰς τὸν κ. 'Ι. Σκαλτσούνῃν Ἀπαντήσει τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ἀνεύρισκομεν ἀντ' αὐτῶν τὴν δῆλωσιν ὅτι «*θεωρία—ἀνδρῶν*», ὅιος ὁ Haeckel, «*ἐπιβάλλονται* ὡς ἐπιτακτικὰ ἀνάγκαι, *ἐφ' ὅσων δὲν ἀντικαθίσταται* δι' ἄλλων θεωριῶν, *κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπιστημονικὸν τρόπον ἐπιανενομημένων* καὶ κατωτέρω τὴν πρόκλησιν ἵνα «*ἀραιεῖσθ* ὁ κ. Σκαλτσούνῃς μίαν καὶ μόνην πρότασιν τοῦ μεγάλου φυσιοδίφου, οὗ τὰ μαθήματα δημοσιεύονται ἐν τῷ Προμηθεῖ» (βλ. ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ σελ. 377). Ὑπάρχει τι κοινὸν τῆς Ἀπαντήσεως τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ πρὸς τὴν περὶ αὐτῆς παράστασιν τῆς Ἐπιφυλλίδος;

Τοιοῦτο τὸ ἱστορικὸν τῆς Ἐπιφυλλίδος μέρος, ἀνυπόστατον δυστυχῶς, ἀνακριβῶς ἀτυχῶς, ἄδικον βεβαίως καὶ παραχαρακτικὸν ἀναντιρρόητως. Μεταβαίνομεν ἢ δὲ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ δευτέρου μέρους αὐτῆς, τοῦ *ἐλεγκτικοῦ*, οὐχὶ καὶ αὐτοῦ εὐτυχέστερου τοῦ πρώτου.

Β'. Ἐξέτασις τοῦ ἐλεγκτικοῦ μέρους.

Τὸ ἐλεγκτικὸν μέρος συνέχεται ἐν ἀρχῇ σενώτατα μετὰ τῆς τελευταίας παραστάσεως τοῦ ιστορικοῦ, καθ' ἧν ἢ σύνταξις τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἀντεπεξῆλθε *δριμυτάτη* κατὰ τοῦ κ. Σκαλτσούνῃ, ὑβρίζουσα αὐτόν, διότι τολμᾷ ν' ἀντιμετωπῶσῃ τὸν πολὺν καθηγῆται τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἰέννης. «*Φρονῶ*, λέγει ἢ Ἐπιφυλλίς, ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε ὀρθόν. Δὲν εἶνε ὀρθόν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν νὰ ἀξιοῖ νὰ ἐπιβάλλῃ θεωρίας *μόνον διὰ τῆς αὐθεντίας τῶν ὑποστηρικῶν* αὐτὰς *προσώπων*. Οὐδεὶς ἀλάνθαστος.» Ἀλλ' ἄρα γε μόνον διὰ τῆς αὐθεντίας ἀξιοῖ τις νὰ ἐπιβάλλῃ ιδέας καὶ θεωρίας, ὅταν, ὡς ὁ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, μεταφράσῃ ἀκριβῶς καὶ πιστῶς πάντα τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὑπὲρ τῶν ιδεῶν καὶ θεωριῶν τούτων καὶ πάντα τὰ ἐπιχειρήματα τὰ κατὰ τῶν ἀντιθέτων ιδεῶν καὶ θεωριῶν; Ἀμφότερα ταῦτα δὲν ἐξετάζει ὁ Haeckel, καὶ μάλιστα ἀκριβέστατα καὶ σαφέστατα; Μόνον διὰ τῆς αὐθεντίας ἀξιοῖ τις νὰ ἐπιβάλλῃ ιδέας καὶ θεωρίας, ὅταν λέγῃ, ὡς ὁ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ἐλευθέρως; Ὑποστηρίζομεν καὶ ὑπερασπίζομεν τὰς ἰδέας καὶ θεωρίας ταύτας, διότι *κρείττοισι ἐπιστημονικῶς* δὲν ἔχομεν, — διότι ἄρα εἴμεθα ὑπόχροισι καὶ ἰναγκασμένοι νὰ ὑποστηρίζομεν καὶ ὑπερασπίζομεν αὐτάς. Ἐπινοήσατε ὑμεῖς κατ' ἐπιστημονικὸν τρόπον κρείττονας ἰδέας καὶ θεωρίας, ἢ ἀναιρέσατε μίαν καὶ μόνον πρότασιν τῶν ἡμετέρων ἰδεῶν καὶ θεωριῶν, καὶ κατ' ἀνάγκην ὑποκύπτομεν εἰς ὑμᾶς. Παρίσταται καὶ πάλιν ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῶμεν αὐτῆς τῆς Ἐπιφυλλίδος τὴν συνείδησιν.

Καὶ οὗτος μὲν εἶνε ὁ πρῶτος τοῦ ἐλεγκτικοῦ μέρους ἐλεγχος. Εἰς τοῦτον δ' ἀμέσως ἔπεται δεύτερος, εἰς ὃν ἐπικαλοῦμεθα μεγίστην τοῦ ἀναγνώστου τὴν προσοχὴν, διότι πρόκειται ν' ἀποκριθῶμεν εἰς μομφὴν οὕτω μιαν, οὕτως ἐντέχνως κίβδηλον—ἐπιτραπήτωσαν ἡμῖν αἱ τραχέαι αὐτὰι λέξεις—ὥστε δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ μεγάλη καὶ ἀπατώσα ὁμοιότης αὐτῆς πρὸς μορφὴν γνησίαν εἶνε ἐπιβαρυντικὴ αἰτία τῆς κίβδηλίας αὐτῆς ὡς ἐπὶ τῶν κίβδηλων νομισμάτων (Π.Ν.237). Ὁ δεύτερος οὗτος ἐλεγχος εἶνε μακρότερος, ὁ ἔξῃς: «Ἐπὶ τοῦ προκειμένου μάλιστα — ἐξακολουθεῖ κατὰ σειρὰν ἡ Ἐπιφυλλίς — δὲν εἶναι ὁ Σκαλτσούνης καὶ λοιποὶ ὁμόφρονες, οἵτινες ἀντεπεξέρχονται κατὰ τοῦ ἐν Ἰένῃ καθηγητοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων, ἀλλ' αὐτοί, ὁ Χέκελ δηλοῦσι καὶ οἱ σὺν αὐτῷ *τολμῶσι νὰ ἀντεπεξέλθωσι καὶ ἀντιμετωπίσωσι τὸν Χριστὸν καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ*, ἢ ἢ ἀνθρωπότης σύμπασα θαυμάζει. Ἐὰν δὲ οἱ ἀντιχριστοὶ, οἱ ἀντίθετοι τοῦ Χριστοῦ, *τολμῶσι νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ*, δὲν ἔχουσι ἄρα γε τὸ δικαίωμα *οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ* νὰ ἐρωτήσωσι τοὺς ὁπαδοὺς τῶν ἀντιχριστῶν, διατί ἀπορρίπτουσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποδέχονται τὰς θεωρίας τῶν ἀντιχριστῶν;»

Ὁ δεύτερος λοιπὸν ἐλεγχος εἶνε ὅτι εἴμεθα *ἀνευ λόγου ὁπαδοὶ τῶν ἀντιχριστῶν*, ὅτι ἀπορρίπτομεν *ἀνευ λόγου τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ*, ἢ ἢ ἀνθρωπότης πᾶσα θαυμάζει! Ἀθροῖαι σκέψεις συνεπὴλθον ἡμῖν ἐπὶ τῷ ἐλέγχῳ τούτῳ, καθ' οὗ κατεξανέστη ἡ καρδιά ἡμῶν. Ἐλέχθη περὶ τῆς ἐλευθερίας ὅτι πλεῖστα ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ἐγκλήματα διαπράττονται. Ἀναλόγως, ἐσκεψθῆμεν, δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐνσεσαρκωμένης ἐκείνης συμπαθείας καὶ ἀγάπης, ἐπέπρωτο νὰ πραχθῇ ἐν χρόνοις ἱστορικοῖς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα κακόν, *Che nel pensier rinuova la paura!*

Ἀλλὰ ταῦτα παρῆλθον ἡδὴ, εἶπομεν πάλιν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς. Ἀφῶμεν τὸ παρελθόν, καὶ ἐπισκοπήσωμεν τὸ παρόν. Σήμερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἐλέγχεται ἡ ἐπιστήμη, ὡς ἐξηλέγχετο χθὲς ἡ οὐρανία θεὸς (κατὰ Schiller) ἐπ' ὀνόματι τῆς Πεντατεύχου τοῦ Μωυσέως! Ἀλλὰ τί κοινὸν ἔχει ἄρα γε ἡ ἐπιστήμη πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον, πρὸς τοῦ Χριστοῦ τὴν διδασκαλίαν; Ἐδίδαξεν ἄρα γε ὁ Χριστὸς ἐπιστήμην, ὅστις οὐδὲ δόγμα θρησκευτικὸν ἐθεμελίωσε, καὶ δὲν ἐθεμελίωσε, διότι ἦτο μεγάλη διάνοια, διότι διείδεν ὅτι τὸ δόγμα διαίρει, ὡς διεῖλε, τὴν ἀνθρωπότητα,

ἢν αὐτὸς ἤθελεν ἠδελφωμένν καὶ ἐνιαίαν; Φεῦ, πόσον παρανοοῦσι, πόσον καταστρέφουσι τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ οἱ οὕτως εὐτελῶς, οὕτως ἀνυποστάτως ἐννοοῦντες καὶ διακηρύσσοντες αὐτό! Ὁ Χριστὸς οὔτε δόγμα ἐθεμελίωσε, οὔτε ἐπιστήμην ἐδίδαξεν, ἀλλ' ἐδίδαξε καὶ ἐθεμελίωσε τὴν ἠθικὴν, τὴν ἠθικὴν τὴν ὑπερτάτην, τὴν ἀγιωτάτην, τὸ ἄκρον ἄκρον τοῦ ἀγαθοῦ, — καὶ αὕτη εἶνε ἡ ἀβήτιος, ἡ αἰωνία δόξα τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ ταύτης τῆς θεμελίωσεως καὶ διδασχῆς ὁ Χριστὸς ἐγένετο ἡ κεφαλὴ πάντων ἡμῶν, ὁ *πραγματικὸς σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος*. Πρὸ τῶν ἀγίων ἐκείνων λόγων: «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς» (Μαθ. Ε', 44) ἐξέστη σύμπασα ἡ ἀκούσασα ἀνθρωπότης. Ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἠλευθέρωσε αὐτήν. Ἡ ἀδελφοποίησις τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἐλευθερία ἡ πολιτικὴ, ἡ κοινωνικὴ, ἡ οἰκογενειακὴ, ἡ ἀστική, ὁ πολιτισμὸς, ὁ ἀνθρωπισμὸς, ἅπας ὁ ἀνεκτίμητος ἠθικὸς τῆς ἀνθρωπότητος πλοῦτος ἀθρόος ἐξέφρουσε ὡς θαλαπυρὸν, ὡς ζεῖδωρον νᾶμα ἐκ τῶν λόγων ἐκείνων! Καὶ χάριν τούτου τοῦ πλοῦτου, ὅστις ἐμελλε καὶ μέλλει τοσοῦτο βραδέως νὰ πραγματωθῇ, προσηλώθησαν αἱ πλουτοδοτεῖραι χεῖρες εἰς τὸν σταυρόν, καὶ τὸ στόμα ἐκείνο τὸ ἐκφώνησαν ἐκείνους τοὺς λόγους ἐποτίσθη ὄξος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, «ἵνα ἡ δριμύτης τοῦ ὄξους προσθήκη γέννηται τῆς ὀδύνης» κατ' Εὐθύμιον τὸν Ζιγαβήνον, — καὶ ὁ δοῦς τὴν εὐδαιμονίαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα μόνον ἐν τῇ ἀγία ἑαυτοῦ καρδίᾳ εὐρεν, ἐφ' ὅσον ἔζη, τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ἀμοιβὴν ἑαυτοῦ! Τίς ἄνθρωπος, γνωρίσας τὸν Χριστόν, δὲν εἶνε χριστιανός; Τίς δὲν προσβλέπει εἰς τὸν Γολγοθᾶν ὡς εἰς τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς εἰς τὸν προμαχώνα τῆς Ἀρετῆς; Τίς δὲν διαβλέπει τὸ ἀχανὲς βῆραθρον, ὅπερ διανοίγεται κάτωθεν καὶ μακρὰν τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ τὸν ἀσφαλῆ, τὸν δροσοῦρόντον καὶ τὸν εὐανθέστατον λειμῶνα, τὸν ἀληθῆ Παράδεισον, ὅστις ἐξαπλοῦται ἀνωθεν καὶ περὶ καὶ πλησίον αὐτοῦ; Τίς Lamarek ἐν τέλει, τίς Darbīnos, τίς Haeckel δὲν ἐκαμψε, δὲν κάμπτεται κατανενηγμένος τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου ὡς διδασκάλου τῆς ὑπερτάτης ἠθικῆς, ὡς αὐτόχρονον σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος; Πάντες οὗτοι δὲν εἶνε μόνον *ἐπιστήμορες*, εἶνε καὶ *ἄνθρωποι*. Ἐχουσι χρεῖαν ἐλευθερίας, ἔχουσι ἀνάγκην φωτὸς ἠθικοῦ καὶ ἀνθρωπισμοῦ. Ὁ πολικὸς ἀσθὴρ τῆς ἐλευθερίας, ὁ ἥλιος τῆς ἀρετῆς εἶνε ὁ Χριστὸς. Δεδοξασμένον καὶ τετιμημένον εἶναι εἰς αἰῶνας αἰῶνων τὸ μέγα, τὸ θεσπέσιον αὐτοῦ ὄνομα! Ἀνεζήσαμεν, ἀνεγεννήθημεν ἐν αὐτῷ! Ἐδώκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς μετ' αὐτὸν γεννηθέντας γαλήνην καὶ χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν, ἢν δὲν ἐγγνώρισαν ἑκατομμύρια ἀδελφῶν, ἢν δὲν ἐμάντευσαν κύματα καὶ ὠκεανοὶ γενεῶν! Ἡ εὐδαιμονία αὕτη εἶνε ὁ χρυσοῦς, ὁ ἀδαμάντινος

τῆς ἠθικῆς περιβολος, ὃν περιέγραψεν εἰς τὴν *φυσικὴν ἡμῶν ἐλευθερίαν* ὁ Χριστὸς! Τότε πρῶτον ἐγενόμεθα *πραγματικῶς ἐλεύθεροι*, τότε πρῶτον ἀνεφάνημεν *ἄνθρωποι*! Ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς ἠθικῆς ἀναζητήσατε τὸν Χριστόν. Ἐκεῖ θὰ εἴδητε αὐτὸν μονοκράτορα, ἥλιον αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ ὀλοκλήρου πλανητικοῦ συστήματος μαρτύρων τῆς ἠθικῆς, μαρτύρων τῆς ἀληθείας, προγενεστέρων καὶ μεταγενεστέρων αὐτοῦ! Πέραν τῶν ὀρίων τῆς ἠθικῆς, ἐπὶ τῆς περιφερείας τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ Χριστὸς δὲν εὐρίσκεται, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κέντρου αὐτῆς. Ἐκεῖ βασιλεύει καὶ ζῆ, καὶ θὰ ζῆ καὶ θὰ βασιλεύῃ αἰωνίως! Πάντα τὰ ἐπὶ τῆς περιφερείας τοῦ ἀνθρωπίνου κύκλου ὑπάρχοντα, αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι αἱ διάφοροι καὶ ποικίλαι, εἶνε μόνον *αἰτιατὰ* καὶ ὡς τοιαῦτα εὐτελῆ καὶ μάταια, ἀπλαῖ *ἐντελέχειαι* ἀνεξαντλήτου *δυναμῆος*, ἀδιάλειπτοι ἀκτῖνες ἐκ τῆς αὐτῆς ἀστερευτοῦ ἐστίας ἐκπορευόμεναι. Τὸ αἴτιον, ἡ ἀνεξάντλητος δύναμις, ἡ ἀστερευτος ἐστία εἶνε ἡ ἠθικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ μόνος, ὁ ἀνεκτίμητος πραγματικὸς ἡμῶν θησαυρός. Ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο *ἐπιστήμων* οὐδὲ *τεχνίτης* ἐν ταῖς εἰδικαῖς ἐννοίαις τῶν λέξεων τούτων, δὲν ἦτο Ἀριστοτέλης ἢ Φειδίας, δὲν ἦτο Hegel ἢ Shakspeare, οὐδὲ Newton ἢ Μιχαὴλ Ἀγγελοσ, — διότι, ἂν ἦτο τοιοῦτος, δὲν θὰ ἦτο Σωτῆρ! Τί εἶνε κατ' οὐσίαν οἱ σοφοί, οἱ τεχνῖται, οἱ καλλιτέχναι τοῦ κόσμου τούτου πρὸ τοῦ σωτῆρος αὐτοῦ; Γεννήματα τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ, τέκνα καὶ θερέματα τοῦ πολιτισμοῦ, ὃν ἐκεῖνος εἰσήγαγε, νεοσσία περιουναγόμενα ὑπὸ πτέρυγας εὐρείας καὶ ζωογόνους! Ὅτι λοιπὸν εἰς τὸν Χριστόν ἀποδίδεται μὴ ἀναγόμενον εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀλλ' εἰς τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην δὲν ἀνήκει εἰς τὸν Χριστόν, εἶνε μικρὸν πρὸς αὐτόν. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς λέγει: «Μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον *καταλῦσαι* τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφήτας; οὐκ ἦλθον *καταλῦσαι*, ἀλλὰ *πληρῶσαι*» (Μαθ. Ε', 17). Οὐδὲν λοιπὸν ὁ Χριστὸς κατέλυσε, οὔτε νόμον οὔτε προφήτας, διότι ταῦτα ἦσαν πράγματα τῆς περιφερείας, διότι ταῦτα ἐμελλε νὰ καταλῦσῃ ἀμέσως ὁ χρόνος καὶ τῆς προόδου ὁ νόμος (*).

(*) Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ Σωκράτης. «Ὁ Σωκράτης ἐν μεταίχμιῳ δύο κόσμων εὐρισκόμενος οὐκ ἠδυνήθη ὅλως ἀποστῆναι τοῦ ἐξ οὐεξῆλθεν ὡς νεοτεριστῆς δέ, οὔτε ἐλευθερίαν ἔσχε πλήρη, οὔτε αὐτενέργειαν· κἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἠδύνατο ὅλως παρῖδειν τὰς δημῶδεις ἔξεις καὶ προλήψεις, ὡφείλε μᾶλλον ἢ ἥττον συναρμόζεσθαι πρὸς αὐτάς καὶ ὅπως ἐφελκῆσθαι τὴν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, ὡφείλε μεταχειρίζεσθαι τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς ἰδέας τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀκροατῶν» (βλ. Γουσταίου Δ' *Εἰρηθάλ* Ὁ Σωκράτης καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς σελ. 7. τῆς Ἑλλην. μεταφρ.)

Καὶ κατωτέρω (σελ. 9):

«Εἶτε ἐκ προνοίας προφυλαττόμενος, εἶτε καθ' ἑξῆν πρᾶττων, ὁ Σωκράτης ἀπέφυγε τὸ διαρρήδην προσβάλλειν τὰ ἔθιμα καὶ τὰς προλήψεις τῶν πολλῶν ἴσως δὲ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καίτοι κατὰ βῆθος θρησκευτικῆ, διετῆρει ἔτι ἀνυπέροβητον σέβας εἰς τὴν

ἐπλήρωσεν ὅμως ὁ Χριστὸς τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας, ἐπλήρωσε τὴν περιφερείαν ὅλην, διότι ἔδωκε *κέντρον* εἰς αὐτήν, κέντρον, οὐ αἱ ἀκτῖνες ἐμελλον ἀείποτε καὶ ἐμμέσως νὰ καταλύωσι τὰ ἀείποτε ἀτελῆ τῆς περιφερείας αἰτιατὰ. Ἡ ἀνοχή, ἢν ἐπιδεικνύται ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας, δὲν εἶνε μόνον σφηρονεστάτη πολιτικῆς σκοπιμότητος ἐμπνευσις, εἶνε καὶ βαθυτάτης φιλοσοφικῆς διαγνώσεως προῖον. Ἡ μὴ κατάλυσις τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν εἶνε ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν πρόοδον, εἶνε ἡ πεποίθησις αὐτοῦ ὅτι *πάντα τὰ τῆς περιφερείας οὐκ ἔστιν ἔτι* τούναντιον δὲ ἡ πλήρωσις τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν εἶνε αὐτὴ ἡ τοῦ κέντρου στερέωσις, ἡ *δυνάμει* θεμελίωσις ὀλοκλήρου τῆς μελλούσης προόδου, ἡ καθίδρουσις καὶ καθιέρωσις ἀρχῶν καὶ ἀξιωματῶν—καὶ *αἰτίων*, ὃν ἀπλῆ *ἐντελέχεια*, ἀπλοῦν *αἰτιατῶν* εἶνε πᾶσα γνῶσις τεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ, πᾶς τοῦ νόμου τῆς προόδου σταθμὸς. Ἡ πλήρωσις τοῦ νόμου εἶνε ἡ πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα, ἐν ἣ καὶ μόνη δύναται νὰ ζῆσῃ καὶ νὰ καρποφορήσῃ πᾶν ἀνθρώπινον φυτόν. Τὸ φυτὸν εἶνε πρόσκαιρον ἀλλ' ἡ ἀτμόσφαιρα αἰωνία! Τοῦτο δὲ τοσοῦτον εἶνε ἀληθές, ὥστε ἡ καταθλαπτικότης, ἡ βδελυρωτάτης τῶν ἐπὶ γῆς ἀναφανειῶν τυραννίδων, ἡ Παπικὴ, μεριμνώσα *pro domo sua*, ἀνεκέρυξέ ποτε τὸ Εὐαγγέλιον, ὡς καὶ πράγματι ἦτο καὶ εἶνε, τὸν ἀσπονδότατον ἑαυτῆς ἐχθρόν, ἐπισήμως ἀπαγορεύσασα τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ!!! Τὴν ὥραν ἐκείνην συνεκρούσθησαν ἀναπεπταμένως ἡδὴ καὶ ἀναφανδὸν ὁ μέγιστος Σωτῆρ καὶ ὁ μέγιστος Ὁλετήρ τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ζοφερωτάτη *ἐντελέχεια* καὶ ἡ *δύναμις* ἡ φαινοτάτη, τὸ εὐτελέστατον τῆς περιφερείας αἰτιατῶν καὶ τὸ τιμαλφέστατον τοῦ κέντρου αἴτιον. Καὶ ἐνίκησε κατὰ κράτος ὁ ἔσταυρωμένος Σωτῆρ! Μάρτυς ἀψευδέστατος τὸ *παρόν*. Δόξα εἰς τὸν μεγαλῶνυμον καὶ μεγαλοδύναμον νικητῆν! Συνετρίβησαν ὑπὸ τὴν σημείωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ πᾶσαι αἱ ἐναντία δυνάμεις!

Τοιοῦτος εἶνε ὁ Χριστὸς, ὃν ἐπικαλεῖται ἡ Ἐπιφυλλίς κατὰ τοῦ Haeckel, καὶ τοιοῦτοι εἴμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ ἀποκαλούμενοι μετ' ἐκείνου ὑπ' ἐκείνης *ἀντιχριστοῦ*! Ἡ ἠθικὴ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία οὐδὲν ἔχει πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην κοινόν. Εἶνε ἀνωτέρα, εἶνε *μήτηρ* αὐτῶν. Ἡ Ἐπιφυλλίς, παραβάλλουσα «τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ» πρὸς «τὰς θεωρίας τῶν ἀντιχριστῶν» καὶ *ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ* ἐκτιμῶσα καὶ τιμῶσα ἐκείνην, παρεννοεῖ, ταπεινοῖ καὶ ἐξευτελίζει λεληθῶτως τὸν Χριστόν, ὅσον ἴσως δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ! Ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Χριστοῦ γεννᾶται πᾶσα *ἐπιστημονικὴ* θεωρία καὶ γνῶσις, δηλαδὴ πᾶσα *ἐλευθέρως* χρῆσις τῶν πνευματικῶν ἡμῶν δυνάμεων. Ἡ πρόοδος τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, πλουτίζουσα ἐκάστοτε τὸ πνευματικὸν κεφάλαιον τῆς ἀνθρωπότητος, κα-

ἐκφρασιν τῆς εὐσεβείας τοῦ λαοῦ, ὅσῳ ἂν ὑποτεθῇ αὕτη ἑλληπὴς καὶ ἀτελής.»

θίστην αὐτὸν μείζονι ἐκάστοτε συμφωνία, προσεγγίζει αὐτὸ ἐκάστοτε πλείοτερον πρὸς τὴν ἀπειρον δύναμιν, ἣν εἰσήγαγεν ὁ Χριστός. Ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης εἶνε σκοπὸς καὶ πόθος τοῦ Χριστοῦ, εἶνε μέσον ἐπιτεύξεως τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρόοδος τῆς περιφερείας, ἵνα ἐξισωθῆ πρὸς τοῦ κέντρου τὴν τελειότητα. Ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, δηλαδὴ ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, εἶνε τὸ δίτροχον ἄρμα, ἐφ' οὗ ἔβη, ἐφ' οὗ βαίνει καὶ ἐφ' οὗ πάντοτε θὰ βαίῃ ὁ μέγας τῆς ἀνθρωπότητος Τριπτόλεμος, ὁ Χριστός, σπείρων τὸν σπόρον τῆς ἀδελφότητος, τῆς γαλήνης, τῆς χαρᾶς, τῆς εὐδαιμονίας, καὶ συγκομίζων τὴν ἀνέκφραστον ἀγάπην καὶ τὴν μέχρι λατρείας εὐγνωμοσύνην πάσης ἀνεξαιρέτως τῆς πολυπαθοῦς ἀνθρωπότητος! Δόξα εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσκύνσεις καὶ λατρεία εἰς τὸν ὑπερένδοξον Χριστόν!

Ὅθεν ἄς παύσωσι πλέον, ἄς σιγήσωσι τοῦ λοιποῦ αἱ δυνάμεναι νὰ παρεξηγηθῶσιν ἐπικλήσεις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν κατὰ τῆς ἐπιστήμης. Αὐτὸς ἔσωσεν ἡμᾶς ὡς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς κακοδαιμονίας, ἀπελύτρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς δουλείας, ἀλλ' οὐδέποτε οὔτε θέλει οὔτε δύναται συμφῶνως πρὸς τὴν ἰδίαν φύσιν νὰ σώσῃ ἡμᾶς ὡς ἀμαθεῖς καὶ ἀεπιστήμονας, πολεμῶν τὴν μάθνησιν καὶ τὴν ἐπιστήμην. Ὁ Haeckel ἐργάζεται ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶνε ὁπαδὸς αὐτοῦ κατ' οὐσίαν πλείοτερον ἢ οἱ θέλοντες νὰ ἐκμεταλλεῖσθαι τὸ γράμμα καὶ τὸ κέλυφος τοῦ δόγματος, ὅπερ δὲν ἐθεμελίωσεν ὁ Χριστός, κατὰ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πυρῆνος αὐτοῦ, κατὰ τῆς ἀληθοῦς τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας. «Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ» εἶπεν ὁ μέγας ἐκεῖνος Παῦλος (πρὸς Κορινθ. Β', γ, 6).

Καὶ ἡμεῖς ἄρα δὲν εἶμεθα ὁπαδοὶ τῶν ἀντιχριστῶν ἀλλὰ θιασῶται τῶν γνησιωτάτων Χριστιανῶν, τῶν καθαρωτάτων σημαιοφόρων τῆς θεσπεσίας, τῆς ἀχράντου τοῦ Χριστοῦ σημαίας. Εἰς Χριστὸν βαπτισθέντες, Χριστὸν ἐνεδυάμεθα, καὶ τὸ βαρύτιμον τοῦτο ἔνδυμα, τὴν ἀκτινοβόλον ταύτην πνευματικὴν χλαμύδα, φέρομεν ὑπερηφάνως, ἐνθουσιωδῶς, ἑλληνοπρεπῶς καθαρὰν καὶ ἀσπίλον ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐν τῇ ἐθνικότητι, ἐν τῇ ἐπιστήμῃ! Τὸ ἔνδυμα τοῦτο, 'συσσωματωθὲν μεθ' ἡμῶν, περιβαλὼν τὸν μυελὸν τῶν ὀστέων ἡμῶν, δὲν δύναται ν' ἀποσπασθῆ ἐξ ἡμῶν ἢ συναποσπῶν καὶ τὰς σάρκας τὰς ἡμετέρας, ὡς ὁ χιτὼν τῆς Διῶνείρας!... Εἶμεθα Χριστιανοί, διότι δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ εἶμεθα τοιοῦτοι, διότι εἶμεθα *Ε. Ἁ. Ληνης!*

Ἄν προέκειτο νὰ πολιτογραφηθῆ ὁ Χριστὸς καὶ ἐν εἰδικῇ τινι πόλει, ὡς ἐπολιτογραφῆθη ἐν Ὀλοκλήρῳ τῇ ἀνθρωπότητι, οὔτε Ἱερουσαλήμ, οὔτε Ρώμη, οὔτε Βυζάντιον οὔτε ἄλλη οὐδεμία πόλις ἠδύνατο ν' ἀξιοθῆ τῆς ὑπερτάτης ταύτης τιμῆς ἢ τὸ εὐγενὲς τοῦτο ἄστυ, ἐν ᾧ κατοικοῦμεν, τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας, αἱ λαπαρὰ καὶ αἰοίδιμοι, τὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ Εὐρώπης ἔρεισμα, αἱ κλειναὶ Ἀθῆναι, τὸ δαιμόνιον πτολιεθρον!

Ἐνταῦθα, ἐν τῷ πραγματικῷ τούτῳ Ὀλύμπῳ τῆς γῆς, φιλόσοφοι καὶ σοφισταί, ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι, τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ καλοῦ, ἠθέλον εὐρὴ τὸ στεφάνωμα ἑαυτῶν, τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ ἀγαθοῦ, τὸν Χριστόν!

Οὗτοι εἶνε οἱ δύο ἐλεγχοὶ τοῦ ἐλεγκτικοῦ τῆς Ἐπιφυλλίδος μέρους, δηλαδὴ ὅτι ἠθελήσαμεν νὰ ἐπιβάλωμεν τὰς ιδέας καὶ θεωρίας τοῦ Haeckel διὰ τῆς ἀθετησίας αὐτοῦ, καὶ ὅτι προὔτιμήσαμεν τὸν καθηγητὴν τῆς Ἰέννης τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Κατὰ πόσον οἱ ἐλεγχοὶ οὗτοι ἔχουσιν ἴχνησιν ἢ σκιάν ὑποστάσεως, κατὰ πόσον ὡς πρὸς ἡμᾶς δικαιολογοῦνται, παρεστήσαμεν προηγουμένως τῷ ἀναγνώστῃ διὰ μακρῶν. Παραλείποντες δὲ νὰ καταδείξωμεν κατὰ πόσον ἀρμοδιώτερον καὶ δικαιοτέρον ἠδύνατο αἱ εἰρημμένα μομφαὶ ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν Ἐπιφυλλίδα, μεταβαίνομεν ἤδη, ἵνα μὴ ὁ λόγος ἄκρως μικυνθῆ, εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τρίτου καὶ τελευταίου τῆς Ἐπιφυλλίδος μέρους, τοῦ μέρους αὐτῆς τοῦ διδακτικοῦ, ἀδελφοῦ γνησιωτάτου δυστυχῶς τῶν δύο ἄλλων μερῶν. (Ἐπεταὶ συνεχῆς.)

ΕΓΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΩΝ

(Συνέχεια ἴδε φύλλον 47)

Ἐκλογή καὶ προπαρασκευὴ τοῦ κέντρου.

Τὸ κέντρον (τὸ κεντράδι) πρέπει νὰ εἶνε κλάδος κυρίως μονοετής, εὐρωστος, μετρίου πάχους, ἔχων τὸν φλοιὸν ἀβλαβῆ, τοὺς ὀφθαλμοὺς πλησίον ἀλλήλων καὶ ζωηρούς, τὴν δὲ σύστασιν ἐντελῶς ξυλωδῆ. Πρέπει προσέτι νὰ προέρχεται ἐκ κλήματος γνωστῆς παραγωγικότητος κατὰ ποσὸν καὶ ποιόν, διότι ἐκ τῆς καταγωγῆς τοῦ κέντρου ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ εὐδοκίμησις τῆς ἀμπέλου. Ὁ κλάδος οὗτος ἀποσπᾶται τοῦ μητρικοῦ φυτοῦ συνήθως διαρκούντος τοῦ χειμῶνος καὶ θάπτεται μέχρι τῆς ὥρας τοῦ ἐμβολιασμοῦ μετὰ πολλῶν ἄλλων ἀποτελούντων δεμάτια ὑπὸ ἀμμώδες χῶμα ἐντὸς λάκκου ἐσκαμμένου εἰς μέρος ξηρὸν καὶ σκιερὸν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν καλὸν εἶνε ὁ ἀνώτερος ὀφθαλμὸς τῶν κλάδων αὐτῶν νὰ μὴ σκεπάζεται ὑπὸ τοῦ χῶματος, ἀλλ' ὑπὸ ἐλαφροῦ μόνον στρώματος ἀχύρου. Ἐντὸς τοιοῦτου λάκκου καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διατηροῦνται ὑπὸ τὸ χῶμα διαρκούντος τοῦ χειμῶνος καὶ οἱ κλάδοι, οἱ ὅποιοι πρόκειται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τροφὴ κατὰ τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι οὗτοι τοποθετοῦνται μετὰ τὴν κορυφὴν πρὸς τὰ κάτω.

Ἐποχὴ τοῦ ἐγκεντρισμοῦ τῆς ἀμπέλου.

Ὁ ἐγκεντρισμὸς τῆς ἀμπέλου γίνεται κυρίως τὴν ἄνοιξιν, ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀρχοῦνται ἐξογκούμενοι (νὰ φουσκῶνουν) ἤτοι κατὰ τὸ τέλος Μαρτίου ἢ τὸν Ἀπρίλιον εἰς γαίης θερμὰς καὶ ὅταν ἡ βλάστησις εἶνε

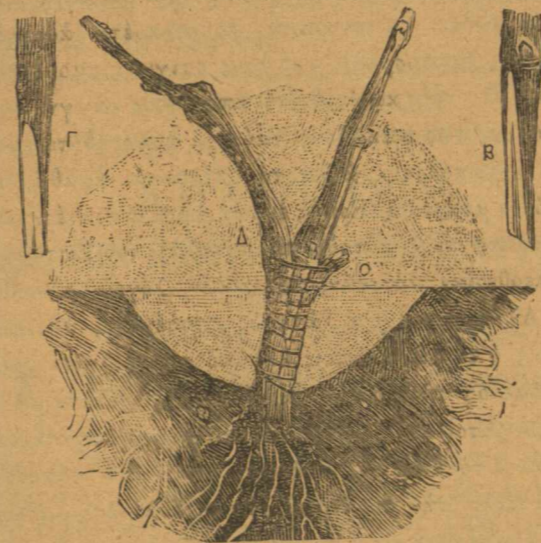
πρώτος, κατὰ Μάιον δὲ εἰς γαίης ψυχρὰς καὶ ὅταν ἡ βλάστησις εἶνε ὀψιμος. Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ὅπως τὸ τῆς Ἑλλάδος δύναται ἴσως νὰ προτιμήσῃ τις τὸν ἐγκεντρισμὸν τῶν κλημάτων κατὰ φθινόπωρον πρὸ τῆς πτώσεως τῶν φύλλων ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑπάρχῃ φόβος πάγων κατὰ τὸν χειμῶνα, ὅπως εἰς ὑψηλὰ τινὰ τῆς Ἑλλάδος ἐδάφη. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀποφεύγει τις τὴν διατήρησιν τῶν κέντρων ἐντὸς λάκκου ἐπὶ τινὰ χρόνον πρὸ τῆς πράξεως τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Ἡ τροφὴ, ἡ μέλλουσα νὰ δεχθῆ τὸ κέντρον ἤτοι τὸ μέλλον νὰ ἐμβολιασθῆ κλήμα τέμνεται ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ ἐγκεντρισμοῦ ἵνα μὴ κατὰ τὴν πράξιν ταύτην ὑπάρχῃ ἄφθονος ὁ χυμὸς, δυνάμενος νὰ πνίξῃ τὸν τρόπον τινὰ τὸ κέντρον καὶ νὰ ματαιωθῆ τὸ ἔργον. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου μετριάζεται ἡ ποσότης τοῦ χυμοῦ, ὅταν οὗτος εἶνε κατ' ὑπερβολὴν ἄφθονος.

Μέθοδοι τοῦ ἐγκεντρισμοῦ.

Αἱ μέθοδοι τοῦ ἐγκεντρισμοῦ εἶνε πολυάριθμοι διὰ τὴν ἀμπέλον. Περιττὸν θεωροῦντες νὰ περιγράψωμεν ὅλας αὐτὰς περιοριζόμεθα εἰς τὰς ἀκολούθους τέσσαρας, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἀπλούστεραι καὶ ἀσφαλέστεραι.

Ἐγκεντρισμὸς δι' ἐπιπολαίας σχισμῆς.

Ἀπομακρύνεται τὸ χῶμα περίξ τῆς βάσεως τοῦ κλήματος Α καὶ εἰς σημεῖον τι Ο ἐπὶ τινος ὀφθαλμοῦ σχίζεται ὁ κορμὸς ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω ὅπως ἐπιπολαίως (ἀποχωρίζεται διὰ τῆς σχισμῆς ταύτης ὁ φλοιὸς καὶ μέρος τοῦ ξύλου δηλ. δὲν φθάνει αὐτὴ μέχρι τῆς ἐντεριῶνης) καὶ ἐντὸς τῆς σχισμῆς

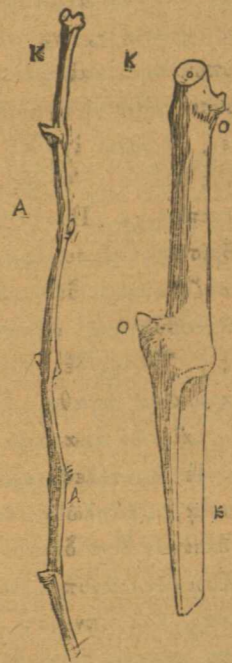
Σχῆμα 16.

αὐτῆς ἐμβυθίζεται τὸ κέντρον Β. Τὸ κέντρον τοῦτο φέρει 3 ὀφθαλμοὺς λεπτύνεται δὲ κάτωθεν τοῦ τελευταίου ὀφθαλμοῦ α ἐκ δύο ἀντιθέτων μερῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ μία τομὴ β τῆς σχηματιζομένης κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σφηνὸς νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς ἐντεριῶνης, ἡ δὲ ἄλλη γ νὰ εἶνε ἐπιπολαιότερα. Τὸ σφηνοειδὲς αὐτὸ μέρος εἰσάγεται ἐντὸς τῆς σχισμῆς ὅπως βλέπει τις εἰς τὸ σχῆμα 16. Ὁ περιδεσμός εἶνε μάλλινος ἐκ βάμβακος ἢ μάλλον ἐκ φυτικῆς τινος οὐσίας ἐλαστικῆς, ὡς εἶνε τὸ φυτὸν, ἢ καὶ ραφίᾳ σύρματος λεπτοῦ μολυβδίνου κλ. Τὸ κλήμα

μετὰ τὸν ἐμβολιασμὸν παραχώνεται, ὡς φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα, μέχρι τοῦ ἀνωτέρου ὀφθαλμοῦ τοῦ κέντρου, τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ καλύπτῃ τὸ χῶμα. Τὸ μέρος τοῦ κλήματος τὸ ὑπεράνω τοῦ σημείου τῆς προσκολλήσεως τοῦ κέντρου τέμνεται κατὰ τὴν γραμμὴν δ τὸ προσεχὲς φθινόπωρον, ἂν ὁ ἐμβολιασμὸς ἐπέτυχεν.

Ἐγκεντρισμὸς διὰ σχισμῆς κοινός.

Ἡ πράξις αὕτη γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ κλημάτων παλαιᾶς ἡλικίας. Ἡ τροφὴ Τ τέμνεται κατὰ ἐπίπεδον Α ὀλίγον κεκλιμένον πλησίον τοῦ μέρους, ὅθεν ἀρχοῦνται αἱ ρίζαι ἀφ' οὗ ἀπομακρυνθῆ, ἐννοεῖται, ἀπὸ τῆς βάσεως τοῦ κλήματος ὀλίγον τὸ χῶμα. Ἀκολούθως γίνεται εἰς τὸ μέσον τῆς τομῆς αὐτῆς κατὰ διάμετρον σχισμὴ μήκους ὀλίγων ἑκατοστομέτρων ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Ἡ σχισμὴ αὕτη φθάνει πολλάκις μέχρι τῆς ἐντεριῶνης μόνον. Τὸ κέντρον Κ φέρει δύο ὀφθαλμοὺς ο καὶ ο' λεπτύνεται ὀλίγον κάτωθεν τοῦ ὀφθαλμοῦ ο ἐκ δύο μερῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ ἀποτελεῖται ἐν εἶδος σφηνὸς τριγωνικῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἐσωτερικὴ γωνία β εἶνε ὀξεῖα (κοπίς), ἀπέναντι δὲ τῆς γωνίας αὐτῆς δηλαδὴ τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς σφηνὸς φέρει τὸν φλοιὸν ἀβλαβῆ. Τὸ σφηνοειδὲς μέρος εἰσάγεται ἐντὸς τῆς σχισμῆς τῆς τροφῆς ἐν ὅσῳ ἀκόμη σχηματίζεται αὕτη διὰ τοῦ ἐγχειριδίου (μετὰ τὴν μίαν χεῖρα σχίζει τις τὸ

Σχῆμα 17.

κλήμα καὶ μετὰ τὴν ἄλλην εἰσάγει ἐντὸς τῆς σχισμῆς τὸ κέντρον). Ὁ φλοιὸς τοῦ κέντρου ὀπισθεν τῆς σφηνὸς πρέπει νὰ καταλάβῃ τοιαύτην θέσιν ὥστε νὰ ἀποτελεῖ τὸν τρόπον τινὰ συνέχειαν τοῦ φλοιοῦ τῆς τροφῆς. Πολλάκις τὸ κέντρον αὐτὸ δὲν τοποθετεῖται ἐντὸς τῆς σχισμῆς καθέτως, ἀλλ' ὀλίγον πλαγίως εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐλεύθερον ἄκρον τῆς σφηνὸς νὰ ἐξέρχεται ὀλίγον τῆς σχισμῆς. Περιδεσμός, καὶ ἐφαρμογὴ ἀλοιφῆς ἐκ κηροῦ στέατος καὶ ρητίνης (ἴδε εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πραγματείας ταύτης τὴν κατασκευὴν τοῦ μίγματος)

τος) ἢ ἐκ πηλοῦ, ἦτοι ἐξ ἀργιλλώδους χώματος ἀναμιγνυομένου πολλάκις μετὰ βοεῖας κόπρου, στάκτης καὶ ὕδατος. Παράχωμα Π μέχρι τοῦ ἀνωτέρου ὀφθαλμοῦ τοῦ κέντρου ὁ τὸν ὁποῖον ἀφήνει τις ἔξω τοῦ χώματος.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΧΑΣΙΩΤΗΣ.
(Ἐπετα τὸ τέλος.)

ΤΟ ΝΕΟΝ ΟΠΛΟΝ ΤΩΝ ΗΜΕΤΕΡΩΝ ΕΠΙΚΡΙΤΩΝ.

Γινώσκετε, προσφιλεῖς ἀναγνώσται, τὸ νέον ὄπλον, ὅπερ μετεχειρίσθησαν καθ' ἡμῶν, τελευτώντες τὸν ἀγῶνα, οἱ παρ' ἡμῖν Ἰησοῦται, οἱ ἡμέτεροι ἐπικριταί; Εἶνε ἡ σιγή! Ἀποδόντες εἰς ἡμᾶς προθέσεις, οἷας μόνον ἀδικία καὶ κακοήθεια ἀπαράμιλλοι ἠδύναντο νὰ χαλκεύσωσιν, εἰπόντες περὶ ἡμῶν πράγματα, ὅπερ ἀλλαχοῦ ἂν ἔλεγον, ἤθελον στιγματισθῆ ὡς ἀνυπερβλήτως βορβοροδίατοι ὑβρισταὶ καὶ συκοφάνται, ἀντιτάσσουσιν ἤδη περιφρονητικὴν δῆθεν σιωπὴν, κληθέντες ὑφ' ἡμῶν εἰς ἀπολογίαὶν καὶ κατανοήσαντες ὅτι αὐτὲ τὸν στόμαχον αὐτῶν τὸν ἠθικὸν ἔχομεν, ἵνα χωνεύωμεν τοιαῦτα ἀναπλάσματα, οὔτε τὸν κάλαμον αὐτῶν τὸν ἀγυρτικόν, ἵνα σκευωρῶμεν φράσεις ἀνάνδρους, ὑπούλους καὶ εὐνουχίας. Ἄκραν λοιπὸν σιγὴν τηροῦσιν ἤδη οἱ ἀναπλάσται, ὅφεις ἰοβόλοι ἐν τῇ ἐπιθέσει, ἄφωνοι ἰχθύες ἐν τῇ ἀμύνῃ! Ἀλλὰ τί πρὸς αὐτοὺς τοῦτο; Ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἐξετελέσθη, καὶ ἂν δὲν ἀπέτυχε. Προϋτίθεντο νὰ διαβάλωσι μόνον, νὰ ἐξυβρίσωσι, νὰ συκοφαντήσωσι. Ἐσκέφθησάν ποτε περὶ συζητήσεως, διενόηθησάν ποτε περὶ ἀληθείας; Εἶνε αἱ εὐθύτητες αὐταὶ προσιταὶ εἰς τοιοῦτους ἀνθρώπους; Ἐκτὸς δὲ τούτου ἔχει καὶ ἡ σιγὴ τὰ ἑαυτῆς φαρισαϊκὰ ἀγαθὰ. Συνεπάγεται ἐπὶ τέλους τὴν σιωπὴν καὶ τῶν ἀκαταμαχῆτων ἀντιπάλων! Πρὸς τοῦτο δὲ συντελεστικώτατον βεβαίως εἶνε νὰ δηλωθῆ δημοσίᾳ, ὡς ἐδηλώθη, ὅτι οὐδὲ τὸ φύλλον τῶν ἀντιπάλων ἐκείνων εἶνε δεκτόν, — τὸ φύλλον, ὅπερ καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἀνυπομόνως ἀναμένεται, καὶ ἀμέσως ἀγοράζεται, καὶ ἀπνευστὶ ἀναγινώσκειται οὐχὶ ὑφ' ἐνὸς ἀλλ' ὑπὸ πάντων τῶν χθὲς χρυσοστόμων καὶ σήμερον ἰχθυοστόμων ἀναπλαστῶν! Πεποίθαμεν δὲ ὅτι καὶ ὁ ἐν Τεργέστη δεινότητος φυσιοδίφης καὶ τῆς φύσεως φιλόσοφος, ὁ ἀρχισυντάκτης αὐτῶν, θεωρεῖ ἤδη ἑαυτὸν ἐλεύθερον πάσης ὑποσχέσεως καὶ ὑποχρέσεως πρὸς τὸ κοινὸν περὶ συγγραφῆς βιβλίου ἐξελέγχοντος «τὸ ψεῦδος καὶ τὴν σοφιστείαν» τοῦ Haesckel. (Βλέπετε τί γλώσσαν καὶ κατὰ τίνων μεταχειρίζονται οἱ εἰδημονέστατοι καὶ αἰδημονέστατοι;) Πάντα ταῦτα εἶνε φυσικώτατα καὶ σκοπιμώτατα μη-

χανήματα, ἵνα φράξωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ στόμα, ὅπερ περιεῖλε τὴν λεοντὴν τῶν ἐν λαχάνοις κορχόρων καὶ τῶν πανοσιωτάτων ἀναπλαστῶν ἀπὸ Τεργέστης μέχρι Ἀθηνῶν! Ἀλλ' οὐχί, δοκιμώτατοι διπλωμάται καὶ ὀξυδερκέστατοι διπλωμάται, δὲν θ' ἀφομοιωθῶμεν πρὸς ὑμᾶς, κάλλιστα ἤδη ὑμᾶς γνωρίζαντες! Προσέχετε καλῶς! Προσέχετε εἰς ὅ,τι γράφετε! Scripta manent. Οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς ὑμᾶς νὰ ἐξυβρίσητε τὴν λογικὴν καὶ τὴν ἐπιστήμην! Ἡ σιωπὴ ὑμῶν ἐξηγεῖται προσηκόντως, ἀρμοδίως καὶ καταλλήλως ὑφ' ἡμῶν. Οὐδέποτε θὰ προκαλέσῃ καὶ ἡμῶν τὴν σιγὴν! Ὅταν ἀναφανδὸν θὰ ἀποπειρασθε νὰ κλείητε τὰ ὄμματα τῆς κοινωνίας πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς λογικῆς καὶ πρὸς τὸν ἥλιον τῆς ἐπιστήμης ἕνεκα λόγων καὶ σκοπῶν κεκρυμμένων, ὅταν θὰ διδάσκητε πράγματα, δι' ἃ ἐνδομύχως γελᾶτε, θὰ συλλαμβάνωμεν ὑμᾶς παραχρῆμα ἐκ τοῦ ὠτός, θὰ ἐμφανίζωμεν ὑμᾶς ἀνηλεῶς εἰς τὸ μέγα τῆς κοινῆς γνώμης κριτήριον, καὶ θαρρόυντες θὰ λέγωμεν περὶ ὑμῶν εἰς τοὺς ἀμερολήπτους ἐκείνους δικαστάς: «Ἀδελφοί, ἀδελφοὶ φιλοδίκαιοι καὶ ἀγνοί, οἱ συλληφθέντες οὗτοι εἶνε τὰ τελευταῖα λείψανα φυλῆς ἐγκληματικῆς, τῆς ἀρχαίας φυλῆς τῶν προδοτῶν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως! Ἡ φυλὴ αὕτη ἐπότισε κώνειον ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἡ φυλὴ αὕτη ἐσταύρωσεν ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἡ φυλὴ αὕτη ζῶντας ὑμᾶς ἔκαυσεν, ἀρτιμελεῖς ὑμᾶς κατεστρέβλωσεν! Ἐπικατάρατος ἔστω! Τὸ ὁμοίωμα αὐτῆς τὸ ἱστορικὸν προσελκυέτω ἀδιαλείπτους τοὺς ἐμπτυσμοὺς καὶ τοὺς στιγματισμοὺς τῶν αἰώνων! Εἰς τοὺς κατ' εὐθείαν ἀπογόνους καὶ γνησίους κληρονόμους τῆς φρικώδους ταύτης φυλῆς δότε ὑμεῖς — οὐχὶ ἀνταπόδοσιν ἀλλὰ τὰ ὑπέρτατα ἀγαθὰ, ὧν ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἡ Ἐρινὺς ἐκείνη ὑμᾶς ἀπεστέρησεν! Ἐφαρμόσατε πρὸς αὐτοὺς τὰς ἐντολάς τοῦ Σωτῆρος! Δότε ἐλευθερίαν ἀστικὴν, πολιτικὴν, λόγου, συνειδήσεως! Ἀλλὰ προσέχετε, ἀτενῶς προσέχετε, ἀδελφοί, μὴ ὁ ὄφις ὁ ἐν τοῖς κόλποις καὶ ὑπὸ τῶν κόλπων ὑμῶν θερμαινόμενος πλήξῃ τὸν εὐεργέτην. Προσέχετε μὴ οἱ φιλόζοφοι οὗτοι καὶ οἱ ἀναπλάσται ἐκεῖνοι παρασκευάσωσι πάλιν τὸ κώνειον, στήσωσι πάλιν τὸν σταυρόν, ἀνάψωσι πάλιν τὴν πυράν, καὶ τὴν στρέβληνέτοιμάσωσι πάλιν! Προσέχετε εἰς ὅ,τι κιβδήλωσ λέγουσιν, εἰς ὅ,τι γράφουσι φαρισαϊκῶς! Ἡ προσοχὴ ὑμῶν αὕτη ἔστω ἡ μεγίστη ἐκείνων παρ' ὑμῶν τιμωρία, ἡ μεγίστη ὑμῶν κατ' ἐκείνων κόλασις!»

Ἐν τῇ 414. σελίδι, στήλῃ δ', στίχῳ 17. ἀντὶ ἀεπιλαθόμενος ἀνάγνωθι «λησμονήσας».

Τύποις Πάσσαρη καὶ Βεργιανίτου